

DE JUISTE BRIL MAAKT HET VERSCHIL

Kansarmoede zadelt kinderen op met een achterstand die moeilijk in te halen is. Kleuteronderwijs kan de gelijke kansen van deze kinderen helpen garanderen als kleuterleiders beter leren om te gaan met kansarmoede en diversiteit in de klas. Het project 'Kleine Kinderen, Grote Kansen' helpt daarbij.

In Vlaanderen leven ongeveer 170.000 kinderen in een kansarm gezin. Die thuissituatie heeft gevolgen op school. In de derde kleuterklas scoren ze al gemiddeld lager voor taal- en rekenbegrip. Zij hebben minder sociale vaardigheden en zelfvertrouwen en zitten minder goed in hun vel. Nochtans wordt in die eerste levensjaren de basis gelegd voor wie ze zullen worden. Het is dus cruciaal om te investeren in een goede start, ook op school. Want kwaliteitsvol kleuteronderwijs heeft een positieve impact op hun cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling. Voor kwetsbare kinderen is dit effect nog groter.

Onderwijs kan niet alles oplossen, maar kleuterleiders zijn uitstekend geplaatst om kansarme kinderen een betere start in het leven te helpen nemen. En wat deze kleuters op school in de eerste plaats nodig hebben, is een warme, kwaliteitsvolle relatie met hun leerkracht. Die wordt echter gehinderd door de kloof tussen de leefwereld van de gemiddelde

kleuterleider en die van een kansarm kind. De meeste kleuterleiders staan te weinig stil bij de manier waarop hun aanpak in de klas gekleurd is door hoe ze, vanuit hun referentiekader, kijken naar kansarme kinderen en zo meer problemen zien dan talenten. Het actieprogramma 'Kleine Kinderen, Grote Kansen' wil hen helpen om te gaan met kansarmoede en diversiteit in de klas. Dit project wordt ondersteund door het Steunpunt Diversiteit & Leren van de UGent, het Departement Vorming & Onderwijs, Klasse en de Koning Boudewijnstichting. Het Steunpunt Diversiteit & Leren identificeerde in het gelijknamige actieonderzoek in 2014 vijf sleutelcompetenties voor diversiteit die kleuterleiders nodig hebben. De 14 hogescholen die opleidingen voor kleuterleider aanbieden hebben zich ertoe geëngageerd om die vaardigheden nu te integreren in hun curricula.

"We hebben met het projectteam alle kleuteropleidingen bezocht", zegt Els Mertens, opleidingscoördinator

van de Brusselse hogescholengroep Odisee en projectmedewerkster. Welke goede praktijkvoorbeelden zijn er al, welke behoeften leven er? Dezelfde vraag werd gesteld aan de pedagogische begeleidingsdiensten en aan afgestudeerde en startende leerkrachten. Zo willen kleuterleiders tijdens de opleiding meer trainingsmogelijkheden voor contact met deze gezinnen, zodat ze meer inzicht verwerven in hun referentiekaders en die van kansarme gezinnen. Ze willen de signalen van een kwetsbare thuisituatie leren herkennen.

"Er is al veel expertise. We willen dat die gewaardeerd en ontsloten wordt", gaat Mertens voort. "Daarnaast moeten kansarmoede en diversiteit veel vroeger geïntegreerd worden in de curricula. Het is nu te geïsoleerd. Het moet een dagelijkse realiteit worden in de klas." Zo zijn werkpunten de bewustwording van de bril waarmee studenten naar kansarmoede en diversiteit kijken en hoe die bril de aanpak van de leraar in de klas stuurt. En de behoefte aan begeleiding om als leerkracht kwaliteitsvolle interactie te hebben met kinderen en hun ouders.

"Tijdens het academiejaar 2016-2017

"Kansarmoede en diversiteit moeten veel vroeger geïntegreerd worden in de curricula. Het is nu te geïsoleerd."

Els Mertens, opleidingscoördinator van de Brusselse hogescholengroep Odisee en projectmedewerkster

Piet Van Avermaet

DIVERSITEIT VAN DE PERIFERIE NAAR DE KERN VAN HET ONDERWIJS

Met het Steunpunt Diversiteit & Leren coördineerde Piet Van Avermaet in 2014 het actieonderzoek 'Kleine Kinderen, Grote Kansen', dat de vijf sleutelcompetenties distilleerde. "De bedoeling van 'Kleine Kinderen, Grote Kansen' is om kansarmoede en diversiteit, dat nu in de periferie van de lerarenopleidingen zit, naar de kern te brengen", zegt Van Avermaet.

willen we goede praktijkvoorbeelden ontsluiten en nieuw materiaal ontwikkelen, zoals achtergrond- en spel-materiaal en trainingspakketten. De bedoeling is om met één toolbox naar buiten te komen in september 2018, zowel voor de opleidingen als voor de leerkrachten die al voor de klas staan." Mertens droomt ervan om deze materialen ook ruimer te verspreiden, voor het lager en zelfs voor het secundair onderwijs.

Op 6 september is ook het startschot gegeven voor een reeks van lerende netwerken, met vertegenwoordigers van alle lerarenopleidingen, alle begeleidingsdiensten en alle organisaties die expertise hebben op het vlak van kansarmoede en diversiteit. Dit netwerk zal voor juni 2017 een vijftal keer bijeenkomen om inspiratie op te doen en input en feedback te geven over het materiaal en de instrumenten die worden ontwikkeld.

"Het is niet de bedoeling om aspirant-leerkrachten een receptenboekje te bezorgen over hoe ze kansarmoede kunnen aanpakken. Kansarmoede is complex en we worden elke keer weer ingehaald door de realiteit. Essentieel is dat ze leren om wat ze doen in vraag te stellen en durven zoeken naar wat wel werkt."

'Kleine Kinderen, Grote Kansen' wil het onderwijs stimuleren om na te denken over kansarmoede en diversiteit, zodat zowel lerarenopleidingen als scholen een geïntegreerd, constructief en krachtig diversiteitsbeleid ontwikkelen en het integreren in de curricula, niet als een bijgedachte ergens in het derde jaar, maar als de kern van de opleiding, een zaak van elke docent, ook van de vakdocenten.

"Lerarenopleidingen integreren daarbij best alle vijf de sleutelcompetenties, zodat ze gekaderd blijven in de gehele visie van het wegwerken van ongelijkheid en impact kunnen hebben op de manier waarop leerkrachten kijken naar kansarme kinderen."

De volgende stap is volgens Van Avermaet de zoektocht naar een manier om deze criteria mee te laten doorwegen in de eindevaluatie die moet bepalen of iemand het diploma van kleuterleider kan krijgen. "Want een sterke leerkracht is niet alleen didactisch sterk, het is ook iemand die om kan gaan met verschillen en zijn didactiek zo kan organiseren dat alle leerlingen maximale leerkansen krijgen."

VIJF SLEUTELCOMPETENTIES VOOR KLEUTERLEIDERS

1. Armoede zien en diversiteit positief benaderen
2. Werken aan kwaliteitsvolle interacties met kinderen en ouders
3. Kinderen begeleiden tot kwaliteitsvolle interacties
4. Diversiteit integreren in het totale ontwikkelingsproces
5. Maatschappelijke verantwoordelijkheid zien en ernaar handelen

- De publicatie 'Kleine Kinderen, Grote Kansen. Hoe kleuterleiders leren omgaan met armoede en ongelijkheid' is te downloaden via www.kbs-frb.be, onder Publicaties.
- www.grotekansen.be
- De Koning Boudewijnstichting publiceerde een ZOOM over dit project. Hij is te downloaden via www.kbs-frb.be.